

Ijmuiden, Fidelishof 30
(Gemeente Velsen, NH)

Een Archeologisch Bureauonderzoek
(ABU)

Steekproefrapport 2019-06/01

Ijmuiden, Fidelishof 30
(Gemeente Velsen, NH)

Een Archeologisch Bureauonderzoek
(ABU)

Steekproefrapport 2019-06/01

Ijmuiden, Fidelishof 30
(Gemeente Velsen, NH)
Archeologisch Bureauonderzoek (ABU)

Een onderzoek in opdracht van DNS Planvorming B.V.

Steekproefrapport 2019-06/01
ISSN 1871-269X

Auteur: J.S. van der Heul MA (archeoloog)
Autorisatie: dr. J. Jelsma (senior KNA-archeoloog)
(actorreg. nr. 3545 3178)

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 4.1 en SIKB-BRL 4000 en
bij dit onderzoek volgens protocol 4002.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, 18 juni 2019

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch Onderzoeks- en
Adviesbureau, Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 – 5779784
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoud

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01).....	1
• 1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02).....	3
2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06).....	4
• 2.1 Bronnen.....	4
• 2.2 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 4.1: LS04).....	6
• 2.4 Historische geografie (KNA 4.1: LS03).....	9
3. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07).....	10

Gebruikte bronnen

Lijst van figuren en tabellen

Appendix: – Archeologische periodes

Samenvatting

In verband met de geplande bouw van acht woningen ter plaatse van de voormalige Laurentiuskerk aan de Fidelishof 30 te IJmuiden is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. In het plangebied van circa 900 m² wordt het kerkgebouw gesloopt, waarbij echter de kelder blijft bestaan. De funderingsdiepten van de nieuwe woningen is nog niet exact bekend, maar deze reikt minder diep dan de bestaande funderingen van de kerk. De bodemingrepen betekenen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

Volgens de Beleidsnota Archeologie en de bijgevoegde archeologische beleidskaart van de Gemeente Velsen uit 2017 ligt het plangebied in een gebied met waarde categorie 3: bij bodemverstoringen in plangebieden > 100 m² en dieper dan 40 cm - Mv dient een waardestellend archeologisch rapport te worden overgelegd.

Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden. Aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld van het gebied.

Het plangebied ligt in een duinlandschap dat ontstond omstreeks de midden-bronstijd (1500 vC). Achter de duinen stroomde het Oer-IJ en lag een veengebied. De hogere plekken in de duinen waren gunstige vestigingsplekken voor de mens. Menselijke bewoning en activiteit in de directe nabijheid van het plangebied is door eerder archeologisch onderzoek aangetoond. In de nabije omgeving zijn sporen aangetroffen en vondsten gedaan daterend uit de Romeinse tijd op een diepte van circa 4 meter +NAP. Op een hoger niveau zijn ook archeologische resten aangetroffen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

In het plangebied heeft, tot de bouw van de Laurentiuskerk in de jaren tachtig, weinig historische bebouwing gestaan. Enkel een klein gebouw in de noordwest hoek van het plangebied rond 1969. De bodem is alleen sterk verstoord ter plaatse van de kelder (zie Figuur 2) en in kleine mate op de plekken waar de heipalen voor de fundering zijn geplaatst en mogelijk waar het gebouw in de jaren zestig heeft gestaan.

Selectie-advies door senior KNA-archeoloog/prospecteur dr. J. Jelsma

Uit het bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied er een hoge kans is voor resten uit de bronstijd tot nieuwe tijd. De bodemverstoring is beperkt tot het noordelijk deel van het plangebied waar de kelder van de kerk ligt en mogelijk de noordwesthoek waar in de jaren zestig een klein gebouw stond. Archeologische resten kunnen vanaf onder het maaiveld worden verwacht. Geadviseerd wordt om een inventariserend booronderzoek te doen binnen de kaders van de nieuw te bouwen woningen met uitzondering van het deel dat overlapt met de bestaande kelder (zie Figuur 2). Het inventariserende onderzoek dient de gaafheid van de bodem vast te stellen en uitsluitel te geven over de aanwezigheid en diepte van mogelijke archeologische resten en niveaus.

Dit betreft een advies. Het definitieve besluit hierover ligt bij de bevoegde overheid, de gemeente Velsen.

Administratieve gegevens van het plangebied

Tabel 1: IJmuiden, Fidelishof 30: administratieve gegevens

Provincie	Noord-Holland
Gemeente	Velsen
Plaats	IJmuiden
Toponiem	Fidelishof 30
Kaartblad	25W
Centrumcoördinaat onderzoeksgebied	103.239 / 496.982
Kadastrale perceelnummers	M9330
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	ca. 900 m ²
NAP-hoogte maaiveld	6,1 meter +NAP
Bestemmingsplannen	IJmuiden Oost: dubbelbestemming waarde archeologie 2
Huidig grondgebruik	bebouwing, voormalige kerk
Soort onderzoek	bureauonderzoek
Opdrachtgever	DNS Planvorming B.V.
Uitvoerder	De Steekproef
Bevoegde overheid	Gemeente Velsen
Steekproef projectcode	2019-06/01
Onderzoeksmeldingsnummer	4714454100
Datum veldwerk	nvt
Maximale diepte onderzoek	nvt
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / Provinciaal depot Noord-Holland

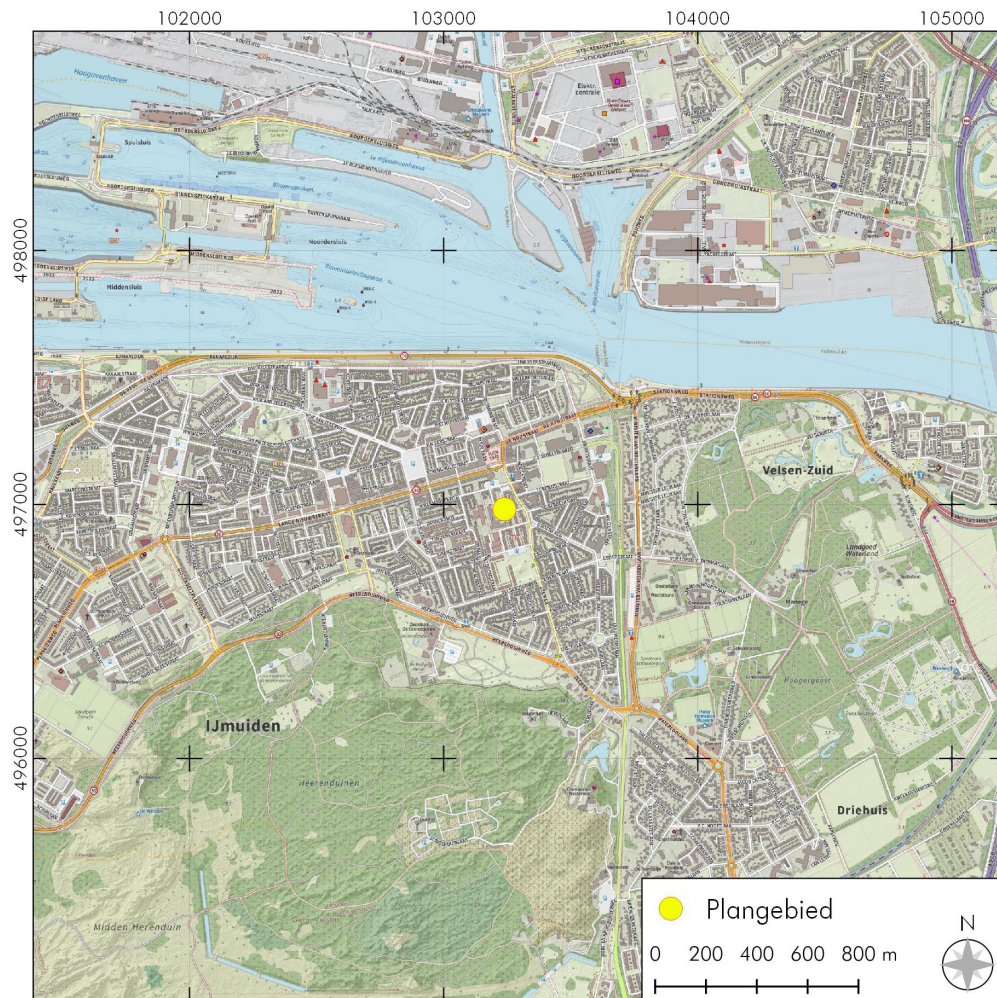
1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01)

In opdracht van DNS Planvorming B.V., vertegenwoordigd door de heer R. Dekker, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd aan de Fidelishof 30 te IJmuiden, gemeente Velsen, provincie Noord-Holland (zie Figuur 1 en 2). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande bouw van acht woningen ter plaatse van de voormalige Laurentiuskerk. Hierbij wordt het kerkgebouw gesloopt, waarbij echter de kelder blijft bestaan. De funderingsdiepte van de nieuwe woningen is nog niet exact bekend, maar reikt minder diep dan de bestaande funderingen van de kerk. Het plangebied is circa 900 m² groot. De bodemingrepen betekenen mogelijk een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

Volgens de Beleidsnota Archeologie en de bijgevoegde archeologische beleidskaart van de Gemeente Velsen uit 2017 ligt het plangebied in een gebied met waarde categorie 3: bij bodemversturende activiteiten in plangebieden > 100 m² en dieper dan 40 cm - Mv dient een waardestellend archeologisch rapport te worden overgelegd. Op het bestemmingsplan van IJmuiden Oost (geraadpleegd via www.ruimtelijkeplannen.nl) ligt het plangebied in een zone met dubbelbestemming archeologie 2, waarvoor dezelfde regels gelden als de archeologische beleidsnota.

Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden. Aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld van het gebied.

Figuur 1: IJmuiden, Fidelishof 30: Uitsnede van een topografische kaart. Het plangebied is aangegeven met de gele stip.

1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02)

Het plangebied ligt aan de Fidelishof 30 in het oosten van IJmuiden. Het hele terrein wordt in beslag genomen door de voormalige Laurentiuskerk, waar in 2016 de laatste dienst werd gehouden. De hoofdingang bevond zich aan de noordzijde aan de Fidelishof. Aan de zuidzijde wordt het plangebied begrenst door de Vijgenboomhof. Pal ten zuidwesten ligt de Franciscusschool (zie Figuur 2).

Volgens informatie van het Kabels en Leidingen InformatieCentrum (KLIC) liggen er geen kabels en leidingen binnen het plangebied (KLIC Melding: 19O49928)

Figuur 2: IJmuiden, Fidelishof 30: luchtfoto van het plangebied met de voorgenomen nieuwe bebouwing en de te handhaven kelder.

2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06)

2.1 Bronnen

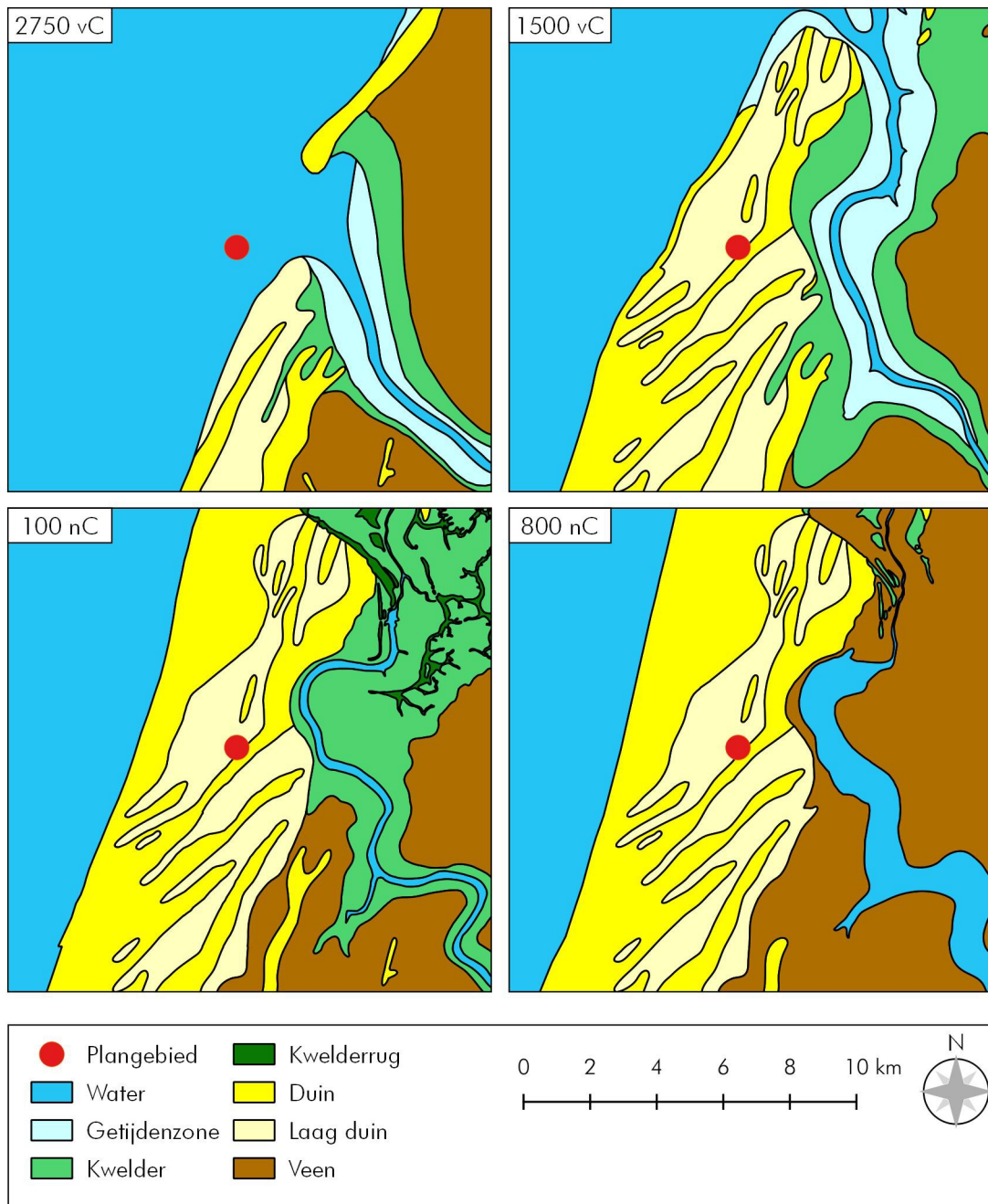
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek staan aan het eind van dit rapport. Eén van de bronnen is ARCHIS 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden. Een andere bron is Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK), een dienst van de overheid met open-datasets van actuele geo-informatie.

2.2 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04)

Op de bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom van IJmuiden. Ook het hoogtereliëf van het gebied geeft weinig relevante informatie vanwege deze bebouwing. Het maaiveld, of het straatniveau, in het plangebied ligt op circa 6,1 meter + NAP. Op de geomorfologische kaart is het plangebied gekarteerd als liggend in een vlakke ontstaan door afgraving en/of egalisatie van duinen of strandwallen (code 2M92E).

Het plangebied ligt in het getijdengebied van het Oer-IJ. Het Oer-IJ vormde de natuurlijke afwatering voor het achterliggende veengebied (en later de Flevomeren) en was verbonden met de Vecht en de Rijn.

Van grote invloed op de landschappelijke ontwikkeling in de omgeving van het plangebied is het afsluiten van het Oer-IJ van de Noordzee en de vorming van het duinlandschap langs de kust. Omstreeks het neolithicum (2750 vC, zie Figuur 3) lag het plangebied nog in zee en mondde het Oer-IJ uit enkele kilometers ten westen van het plangebied. In de daaropvolgende eeuwen slibde deze monding echter dicht en verplaatste het Oer-IJ zich in noordelijke richting. De kustlijn verplaatste zich verder naar het westen en rondom het plangebied ontstond een duinlandschap (1500 vC, zie Figuur 3). Omstreeks 400 vC ontstond er een connectie tussen de Flevomeren en de Waddenzee hierdoor werd er minder water door het Oer-IJ afgevoerd en rond 200-100 vC was ook deze monding afgesloten van de Noordzee (Vos 2015, p.115). Het overgebleven Oer-IJ veranderde in de loop van de middeleeuwen in een meer.

Figuur 3: IJmuiden, Fidelishof 30: Uitsnedes van vier paleogeografische kaarten van Nederland (Vos en De Vries 2013). Vanaf de bronstijd ontstaat er een duinlandschap op de locatie van het plangebied.

2.3 Archeologie (KNA 4.1: LS04)

De archeologische waarden die in ARCHIS gemeld zijn en binnen een afstand van een halve kilometer van het plangebied liggen zijn in Tabel 2 en Figuur 4 weergegeven.

Het plangebied ligt in een AMK terrein van archeologische waarde (14909) dat een groot deel van IJuiden en de gemeente Velsen beslaat. Het betreft een terrein waar resten van complete cultuurlandschappen goed bewaard zijn gebleven die gebonden zijn aan de geologische ontwikkeling van het gebied. Archeologische resten zijn door bedekking goed bewaard gebleven.

Ten noorden van het plangebied heeft Archeologenbureau ARGO een bureau- en booronderzoek uitgevoerd aan de Lagerstraat (4595855100 Kleij 2018, 4602390100 Baggerman en Médard 2018). Op basis van het bureauonderzoek was er een hoge verwachting voor archeologische resten. Bij het booronderzoek werden tussen de 110-115 cm -Mv en 125-140 cm – Mv akkerlagen aangetroffen uit de middeleeuwen. Omgerekend lag de akkerlaag op een diepte van circa 3,4 meter +NAP. Een proefsleuvenonderzoek werd geadviseerd bij ontgravingen dieper dan 90 cm -Mv.

Bij het Vellesan College ten oosten van het plangebied heeft Buro de Brug een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (2473954100 Van der Kant 2015 en 3978798100 Van der Kant en Oudhof 2015). Vanaf circa 100 cm -Mv werd vermoedelijk een akkerlaag aangetroffen. De NAP diepte van de vermoedelijke akkerlaag was circa 3,9 meter +NAP. Omdat de werkzaamheden niet dieper zouden gaan werd geen verder onderzoek geadviseerd.

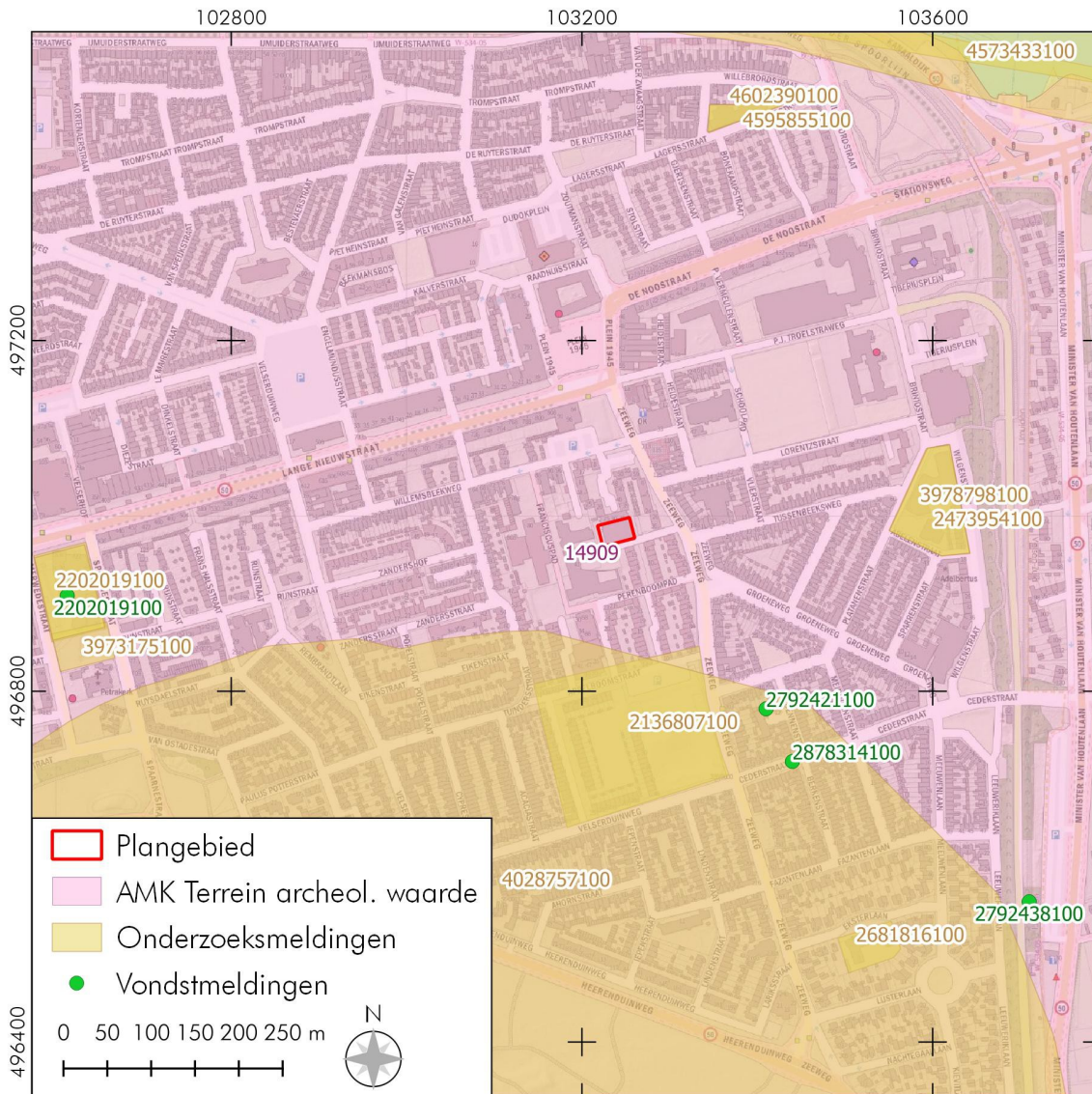
Onderzoeken ten zuiden van het plangebied zijn een booronderzoek aan de Eksterlaan 8 door Antea Group (2681816100 Tolsma en van Munster 2015), een bureauonderzoek door RAAP voor de zeetoegang IJmond (4028757100 Coppens 2017) en proefsleuven door ADC bij het voormalige Zeeweg ziekenhuis (2136807100). Bij het booronderzoek van Antea Group werden geen archeologische resten of lagen aangetroffen en werd het terrein vrijgeven. De bureaustudie van RAAP adviseerde geen verder onderzoek omdat de archeologische waarde dieper liggen (circa 5 meter -Mv). Het proefsleuvenonderzoek ten zuiden is enkel in conceptversie opgeleverd. Bij het onderzoek werden sporen aangetroffen en vondsten gedaan uit de Romeinse tijd en middeleeuwen tot nieuwe tijd. Sporen werden aangetroffen op een diepte tussen de 2,97 en 4,04 meter +NAP (1,7 en 2,3 meter -Mv).

Ten westen van het plangebied is archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Lange Nieuwestraat 422, het voormalige KPN terrein. Op het terrein werden bij het booronderzoek van Synthegra Archeologie (2202019100 Koeman *et al.* 2009) tussen de 230-238 cm -Mv en 430-500 cm -Mv cultuurlagen aangetroffen en werd een ijzerslak gevonden. Een archeologische opgraving op het terrein is in twee fasen gedaan door Hollandia Archeologie: 2294158100 Sonders 2010 en 3973175100 Beckers 2015. Bij de opgravingen werden resten gevonden uit de laat Romeinse tijd – vroege middeleeuwen en uit de late middeleeuwen – nieuwe tijd. Een grote aardwerkstructuur uit de 5^e tot 8^e eeuw was mogelijk een landscheiding. Drie vegetatieniveaus werden bij de opgravingen onderscheiden: een ijzertijd of Romeins niveau op een diepte van 3,8 tot 4,2 meter +NAP, een vroeg-middeleeuws niveau tussen 4,4 en 5,0 meter +NAP en op 5,2 meter +NAP een vegetatieniveau uit de late middeleeuwen.

Drie vondstmeldingen zijn ten zuiden van het plangebied bekend (2792421100, 2792438100 en 2878314100), echter de exacte aard, aantallen en datering hiervan zijn onbekend.

Tabel 2: IJmuiden, Fidelishof 30: archeologische waarden rondom het plangebied. Voor de ligging zie Figuur 4. Voor dateringen zie Appendix.

Zaaknummer	Omschrijving	Datering
<i>AMK-terrein</i> 14909	Terrein van archeologische waarde met sporen van bewoning en resten van complete cultuurlandschappen.	prehistorie – nieuwe tijd
<i>Onderzoeksmeldingen</i> 2136807100	Proefsleuven door ADC bij voormalig Zeeweg ziekenhuis aan de Velserveduinweg. Williams 2019 (concept)	Romeinse tijd, middeleeuwen – nieuwe tijd
2202019100	Booronderzoek SyntheGra Archeologie voormalig KPN terrein, cultuurlagen tussen 230-238 cm -Mv en 430-500 cm -Mv. Proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Koeman <i>et al.</i> 2009.	
2294158100	Opgraving Hollandia Archeologie eerste fase van het werk bij de voormalig KPN locatie. Resten uit de laat Romeinse tijd – vroege middeleeuwen en late middeleeuwen. Sonders 2010.	laat-Romeinse tijd – vroege middeleeuwen, late middeleeuwen
2473954100	Bureauonderzoek Buro de Brug bij Vellesan College. Hoge archeologische verwachting op basis van geologische ligging. Van der Kant 2015.	
2681816100	Bureau en booronderzoek Antea Group Eksterlaan 8. Afwezigheid van cultuurlagen en geen goed ontwikkelde bodemhorizont. Terrein vrijgegeven. Tolsma en Van Munster 2015.	
3973175100	Opgraving Hollandia Archeologie bij voormalig KPN locatie. Resten van een aardwerk structuur (mogelijk landscheiding) uit de 5 ^e – 8 ^e eeuw nC. Sporen uit late middeleeuwen en nieuwe tijd. Beckers 2015.	laat-Romeinse tijd – vroege middeleeuwen, late middeleeuwen
3978798100	Booronderzoek Buro de Brug bij Vellesan College. Geen aanwijzingen voor archeologische waarden binnen geplande ontgravingsdiepte. Van der Kant en Oudhof 2015.	
4028757100	Bureauonderzoek RAAP voor de zeetoegang IJmond. Meerdere deelgebieden, in het hier relevante cluster A is er een hoge kans op resten vanaf de bronstijd. De diepte (ca. 5m -Mv) hiervan wordt echter niet bereikt, geen verder onderzoek nodig. Coppens 2017.	
4595855100	Bureauonderzoek ARGO aan de Lagersstraat. Advies voor vervolgonderzoek. Kleij en Médard 2018.	
4602390100	Booronderzoek ARGO aan de Lagersstraat. Akkerlaag aanwezig tussen 110-115 cm -Mv en 125-140 cm – Mv. Proefsleuven indien dieper dan 90 cm -Mv wordt ontgraven. Baggerman en Médard 2018.	middeleeuwen
<i>Vondstmeldingen</i> 2202019100	IJzerslak bij booronderzoek KPN locatie. Koeman 2009.	midden-bronstijd – nieuwe tijd
2792421100	Grondsporen, herkomst onbekend.	Romeinse tijd
2792438100	Cultuurlaag, herkomst onbekend.	Paleolithicum – nieuwe tijd
2878314100	Onbekend aantal vondsten, ondermeer aardewerk, glas, metaal	vroeg Romeinse tijd

Figuur 4: IJmuiden, Fidelishof 30: Archeologische kaart van de omgeving van het plangebied. De groene stippen zijn locaties van archeologische vondstmeldingen. De gele terreinen zijn in het verleden archeologisch onderzocht. Het paarse terrein staat op de archeologische monumentenkaart. Het plangebied is het rode vlak. Bron: ARCHIS 3.

2.4 Historische geografie (KNA 4.1: LS03)

Ijmuiden is ontstaan na de aanleg van het Noordzeekanaal, dat officieel in 1876 werd geopend. Op de kaart van 1870, nog van voor het compleet worden van het kanaal, is geen bebouwing in het plangebied te herkennen (zie Figuur 5). In de omgeving komt nog maar sporadisch bebouwing voor. Wel zijn enkele wegen door de duinen, onder meer de Zeeweg ten oosten van het plangebied te herkennen. In de jaren hierop groeit de bebouwing in de omgeving en groeit Ijmuiden sterk. De locatie van het plangebied blijft echter vrij van grootschalige bebouwing tot de bouw van de Laurentiuskerk (de huidige bebouwing) in de jaren tachtig. Wel is te zien dat in 1969 er een klein gebouw in de noordwest hoek staat en het terrein waarschijnlijk een soort park of tuinfunctie had.

Figuur 5: Ijmuiden, Fidelishof 30: uitsnedes van topografische kaarten uit 1870, 1877, 1934 en 1969. Het plangebied is blauw omlijnd. Bron: www.topotijdreis.nl.

3. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07)

belangrijkste resultaten

Het plangebied ligt in een duinlandschap dat ontstond omstreeks de midden-bronstijd (1500 vC). Achter de duinen stroomde het Oer-IJ en lag een veengebied. De hogere plekken in de duinen waren gunstige vestigingsplekken voor de mens. Menselijke bewoning en activiteit in de directe nabijheid van het plangebied is door eerder archeologisch onderzoek aangetoond. In de nabije omgeving zijn sporen aangetroffen en vondsten gedaan daterend uit de Romeinse tijd op een diepte van circa 4 meter +NAP. Op een hoger niveau zijn ook archeologische resten aangetroffen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

In het plangebied heeft, tot de bouw van de Laurentiuskerk in de jaren tachtig, weinig historische bebouwing gestaan. Enkel een klein gebouw in de noordwest hoek van het plangebied rond 1969. De bodem is alleen sterk verstoord ter plaatse van de kelder (zie Figuur 2) en in kleine mate op de plekken waar de heipalen voor de fundering zijn geplaatst en mogelijk waar het gebouw in de jaren zestig heeft gestaan.

archeologisch verwachtingsmodel

De verwachting voor archeologische resten in het plangebied is hoog voor de periode bronstijd tot en met nieuwe tijd. In de omgeving zijn vondsten gedaan en sporen gevonden uit de ijzertijd/Romeinse tijd tot en met de nieuwe tijd. De oudste sporen zijn aangetroffen vanaf een diepte van circa 4 meter +NAP en latere middeleeuwse sporen en resten zijn op hogere niveaus te verwachten. Door de afdekking met nieuw duinzand kunnen archeologische resten goed bewaard zijn gebleven, echter met name op de hogere delen kunnen deze door (aeolische) erosie en egalisatie zijn aangetast. De archeologische niveaus, of cultuur/vegetatielagen, zijn te onderscheiden door de aanwezigheid van archeologische indicatoren en/of humeuze resten.

Tabel 3: IJmuiden, Fidelishof 30: specificatie archeologische verwachting.

datering:	(bronstijd) ijzertijd - Romeinse tijd	middeleeuwen - nieuwe tijd
complextipe:	nederzetting, agrarische complexen	nederzetting, agrarische complexen
omvang:	onbekend	onbekend
diepteligging:	mogelijk vanaf circa 4,2 meter +NAP en dieper	mogelijk vanaf circa 4,4 meter +NAP tot vlak onder maaiveld
gaafheid en conservering:	goed, afdekking door duinzand	goed, afdekking door duinzand
locatie:	overal mogelijk	overal mogelijk
uiterlijke kenmerken:	archeologische indicatoren (o.a. aardewerk, metaal, houtskool), vegetatie/akkerlagen	archeologische indicatoren (o.a. aardewerk, metaal, houtskool), vegetatie/akkerlagen
mogelijke verstoringen:	erosie, latere agrarische activiteiten	egalisatie, bebouwing

Selectie-advies door senior KNA-archeoloog/prospector dr. J. Jelsma

Uit het bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied er een hoge kans is voor resten uit de bronstijd tot nieuwe tijd. De bodemverstoring is beperkt tot het noordelijk deel van het plangebied waar de kelder van de kerk ligt en mogelijk de noordwesthoek waar in de jaren zestig een klein gebouw stond. Archeologische resten kunnen vanaf onder het maaiveld worden verwacht. Geadviseerd wordt om een inventariserend booronderzoek te doen binnen de kaders van de nieuw te bouwen woningen met uitzondering van het deel dat overlapt met de bestaande kelder (zie Figuur 2). Het inventariserende onderzoek dient de gaafheid van de bodem vast te stellen en uitsluitsel te geven over de aanwezigheid en diepte van mogelijke archeologische resten en niveaus.

Dit betreft een advies. Het definitieve besluit hierover ligt bij de bevoegde overheid, de gemeente Velsen.

Gebruikte bronnen

- Baggerman, M. & A. Médard, 2018. *Verkennd booronderzoek aan de Lagersstraat te IJmuiden*. Argo 162. Oud-Zaenden: Archeologenbureau Argo.
- Beckers, I.S.J. 2015. *Archeologische opgraving op het voormalige KPN-terrein te IJmuiden, gemeente Velsen*. Hollandia reeks 574. Zaandijk Hollandia archeologen.
- Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [Archis3].
- Coppens, C.F.H. 2017. *Plangebied Zeetogang IJmond in Santpoort-Noord, gemeente Velsen; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek*. RAAP-Notitie: 5800. Weesp: RAAP.
- Gemeente Velsen, W. Bosman, A. van Zalinge & Archeologische Werkgroep Velsen, 2017. *Beleidsnota Archeologie*. Velsen: gemeente Velsen.
- Kant, van der, K.M. 2015. *IVO-O Archeologisch bureauonderzoek Vellesan college IJmuiden*. Buro de Brug Rapporten, B15-229. Amsterdam: Buro de Brug.
- Kant, van der, K.M. & J.W.M. Oudhof. 2015. *IVO-O Verkennd booronderzoek Vellesan College, IJmuiden*. Buro de Brug Rapporten, B15-229. Amsterdam: Buro de Brug.
- Kleij, L. & A. Médard, 2018. *Archeologisch bureauonderzoek aan de Lagersstraat te IJmuiden*. Argo 159. Oud-Zaenden: Archeologenbureau Argo.
- Koeman, S.M., L. Vlackx, & H. Kremer, 2009. *Bureauonderzoek en karterend veldonderzoek d.m.v. boringen KPN-locatie te IJmuiden, fase 1*. Synthegra-rapport S083374. Leusden: Synthegra archeologie.
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1 www.SIKB.nl. Centraal College van Deskundigen Archeologie, 2018.
- Publieke Dienstverlening op de Kaart. www.pdok.nl
- Sonders, M. 2010. *Archeologische opgraving op de Lange Nieuwstraat 422 te IJmuiden, gemeente Velsen*. Hollandia reeks 387. Zaandijk Hollandia archeologen.
- Tolsma, J. & B. van Munster, 2015. *Jan Ligthartschool Eksterlaan 8 te IJmuiden*. Antea Group Archeologie. Rapport 2015/79. Almere: Antea Group Archeologie.
- Topotijdreis. www.topotijdreis.nl
- Vos, P. & S. de Vries, 2013. *Paleogeografische Kaarten van Nederland, tweede generatie (versie 2.0)*. Deltares, Utrecht. Op 11 april 2014 gedownload van www.archeologieinnederland.nl.
- Vos, P.C. 2015. *Origin of the Dutch coastal landscape: Long-term landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeographical map series*. Eelde: Barkhuis.
- Williams, G.L. 2019. *IJmuiden Binnenhaven Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven*. ADC Rapport Concept. ADC ArcheoProjecten: Amersfoort.

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Luchtfoto
- 3 Paleogeografische kaarten
- 4 Archeologische kaart
- 5 Historische-topografische kaarten

Tabellen

- 1 Administratieve gegevens
- 2 Archeologische waarden rondom het plangebied
- 3 Specificatie archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:

paleolithicum vroeg: tot 300.000 BP
 paleolithicum midden: 300.000 - 35.000 BP
 paleolithicum laat: 35.000 BP - 8.800 vC
 paleolithicum laat A: 35.000 - 18.000 BP
 paleolithicum laat B: 18.000 BP - 8.800 vC

mesolithicum:

mesolithicum vroeg: 8.800 - 7.100 vC
 mesolithicum midden: 7.100 - 6.450 vC
 mesolithicum laat: 6.450 - 4.900 vC

neolithicum:

neolithicum vroeg: 5.300 - 4.200 vC
 neolithicum vroeg A: 5.300 - 4.900 vC
 neolithicum vroeg B: 4.900 - 4.200 vC
 neolithicum midden: 4.200 - 2.850 vC
 neolithicum midden A: 4.200 - 3.400 vC
 neolithicum midden B: 3.400 - 2.850 vC
 neolithicum laat: 2.850 - 2.000 vC
 neolithicum laat A: 2.850 - 2.450 vC
 neolithicum laat B: 2.450 - 2.000 vC

bronstijd:

bronstijd vroeg: 2.000 - 1.800 vC
 bronstijd midden: 1.800 - 1.100 vC
 bronstijd midden A: 1.800 - 1.500 vC
 bronstijd midden B: 1.500 - 1.100 vC
 bronstijd laat: 1.100 - 800 vC

pleistoceen: 2,5 miljoen - 10.000 BP
 elsterien 475.000 - 410.000 BP
 saalien 200.000 - 130.000 BP
 weichselien 116.000 - 10.000 BP
 holoceen: 10.000 - heden

vC = voor Christus

nC = na Christus

BP = before present; present = 1950

ijzertijd:

ijzertijd vroeg: 800 - 500 vC
 ijzertijd midden: 500 - 250 vC
 ijzertijd laat: 250 - 12 vC

romeinse tijd:

romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
 romeinse tijd vroeg A: 12 vC - 25 nC
 romeinse tijd vroeg B: 25 - 70 nC
 romeinse tijd midden: 70 - 270 nC
 romeinse tijd midden A: 70 - 150 nC
 romeinse tijd midden B: 150 - 270 nC
 romeinse tijd laat: 270 - 450 nC
 romeinse tijd laat A: 270 - 350 nC
 romeinse tijd laat B: 350 - 450 nC

middeleeuwen:

middeleeuwen vroeg: 450 - 1.050 nC
 middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC
 middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC
 middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
 middeleeuwen vroeg D: 900 - 1.050 nC
 middeleeuwen laat: 1.050 - 1.500 nC
 middeleeuwen laat A: 1.050 - 1.250 nC
 middeleeuwen laat B: 1.250 - 1.500 nC

nieuwe tijd:

nieuwe tijd A: 1.500 - 1.650 nC
 nieuwe tijd B: 1.650 - 1.850 nC
 nieuwe tijd C: 1.850 - heden

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlaktehaarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. Voorbeelden hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuisen, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor. Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderijplattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- of akkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruiselings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerslakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc. Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

In de Romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het Romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook Romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als Romeinse munten, mantelspelden en scherven Romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de Romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.